

JOURNALISTIK OM ET BEBUDET HISTORISK ØJEBLIK

Danske avisers blik på præsident Obamas indsættelse

”Vi er netop nu vidne til et historisk øjeblik”, bliver det fra tid til anden udråbt af medierne. Et udsagn der indeholder en forventning om, at vi stopper op og yder ekstra opmærksomhed til den begivenhed, det historiske øjeblik er udsprunget af. Men hvad er det for øjeblikke, der påkalder sig samtidens interesse som ’historiske’, hvordan behandler journalistikken disse begivenheder, og hvad kan påberåbelsen af historien bruges til? Barack Obamas indsættelse som USA’s 44. præsident i januar 2009 blev om noget udråbt til et historisk øjeblik. Nærværende artikel analyserer den journalistiske praksis omkring denne mediebegivenhed for at få blik for, hvordan historien gøres i journalistikken, og hvilke strategier det tjener.

Et historisk øjeblik ... på tirsdag kl.12.00

I dagene op til indsættelsen af den 44. præsident i USA blev det adskillige gange i tv, radio og aviser annonceret, at vi snart skulle bevidne et historisk øjeblik, nemlig når Barack Obama tirsdag d. 20. januar 2009 ville blive indsat i præsidentembedet. Den vedvarende insisteren på, at vi skulle være særlige opmærksomme på denne begivenhed og allerhelst skubbe andre gøremål til side for at bevidne dette øjeblik i live-transmissioner fra Washington, må tolkes som tegn på, at det fra den journalistiske praksis blev anset som en begivenhed af overordentlig stor betydning – og at mediedækningen heraf også spillede en afgørende rolle. Brugen af vendingen, det *historiske*, er stærkt medvirkende til at signalere denne væsent-

lighed, men spørgsmålet, der trænger sig på, er, hvori præcist det historiske er i spil? Og for hvem spiller det historiske en betydning? Denne artikel sætter fokus på, hvordan journalistikken håndterer det historiske element i dækningen af præsidentindsættelsen i januar 2009 og diskuterer, hvorfor det historiske bliver så centralt i fortællingen om den 44. amerikanske præsidents indsættelse.

Artiklens analytiske blik er derved både forankret i kulturanalysen og journalistisk- og medieforskningen samt krydsfelter mellem disse traditioner. Et krydsfelt, der er udsprunget af, at jeg som uddannet etnologi de sidste ti år har arbejdet med såvel undervisning af kommende journalister som forskning i journalistikkens kulturelle og samfundsmæssige betydning. Derfor vil jeg først opridse et par centrale punkter, hvor kulturanalytiske og medieanalytiske pointer kan mødes og understøtte hinanden i at forstå såvel kulturhistorie som journalistisk praksis i et nyt lys.

Centralt for min kulturanalytiske vinkel på journalistikforskningen har været spørgsmål om journalistikkens betydning for, hvordan samfundets normer og fællesskaber skabes og opretholdes, hvilket har været en etableret del af forskningsfeltet for såvel medieforskning som kulturhistoriske fag.

Et fælles udgangspunkt findes bl.a. i Benedict Andersons klassiske nationalismestudie, hvor han argumenterer for, hvordan selve mediebrugen – at læse den daglige avis – er med til at skabe forestillingen om et nationalt fællesskab med alle de medborgere, der andre steder i landet samtidig læser samme nyheder om fælles samfundsanliggender.¹ James Carey har på samme måde argumenteret for opgøret med *transport-modellen* i kommunikationsforskning, hvor medier og journalistik ikke blot skal ses som transportører af informationer fra en del af samfundet til en anden. Derimod ser Carey medier og kommunikation som en rituel praksis, hvor bl.a. samfundets grundlæggende normer og indretning bekræftes. Sat på spidsen er hans tese, at man principielt set ikke slår op i sin daglige avis for at lære nyt om verdenen, men for at blive bekræftet i, at verdenen af i dag er den samme som i går.² Herved beskrives journalistikken som en rituel praksis, der virker samfundsunderstøttende og normkonserverende.

Andre kulturanalytiske studier har haft blik for, hvordan konkrete elementer i nyhedsmediernes praksis kan medvirke til at forme og fastholde fællesskaber og nationale identiteter. Michael Billig har således argumenteret for, hvordan journalistikkens vante opdeling af stofområder efter indenrigs- og udenrigsstof, samt den kontinuerlige italesættelse af nationen og et nationalt 'vi' på kryds og tværs af nyhedsgenrer, stofområder og medietyper kan ses som tegn på *banal nationalism*, der dagligt bekræfter det nationale tilhørsforhold.³

---

1 Anderson 1983.

2 Carey 1989.

3 Billig 1995.

Flyttes fokus fra det kulturanalytiske til det journalistikfaglige, så spiller teorier om journalistikken som instrument i en national, konserverende samfundsorden meget dårligt sammen med den journalistiske ideologi og selvforståelse, der netop ser sig selv som den kritiske, uafhængige udfordrer af magtens logik og institutioner. At blive beskyldt for at støtte snævre nationale interesser eller bliver grebet i nationalistisk bias er ikke i overensstemmelse med den herskende journalistiske ideologi. Den professionaliseringsproces, der har frigjort journalistikken og nyhedsmedier fra tidligere tiders partipolitisk afhængighed, har frembragt en journalistik praksis, der er bundet i forestillingen om den uvildige, uafhængige reporter, som gennem strategiske hverdagsrutiner operationaliserer objektivitetskravet i produktionen af nyheder fra verdens gang. I den daglige journalistik omsættes objektivitetskravet derfor til indlærte rutiner om bl.a. at skelne nyheder fra holdninger gennem genrekonventioner og regler for citatbrug, at bruge autoritative kilder til fakta, samt at efterleve kravet om altid at høre begge parter i en konflikt.⁴ Men den journalistiske selvforståelse udfordres på mange måder af forskning i, hvilke konsekvenser den journalistiske selvpositionering som objektiv og kritisk i forhold til det politiske system, rent faktisk afføder. Bliver målet – at udøve uafhængig kritik af magten – umuliggjort af midlet hertil; nemlig den objektive journalistiks rutiner?⁵

Dette dilemma kan også diskuteres i samspil med spørgsmålet om det nationale fællesskab. Det 'vi', journalistikken ifølge Billig m.fl., medvirker til at fastholde og udvikle, er selvsagt ikke et hvilket som helst fællesskab eller en arbitrær fortolkning af fællesskabets oprindelse, normer og mål. Tesen om, at journalistikkens verdensbillede i stor udstrækning er i tråd med samfundets herskende logik, diskurs eller ideologi, har i årtier været i fokus for store dele af journalistik- og medieforskningen. Her gives den journalistiske indflydelse på den politiske dagsorden og mulighed for at bedrive kritisk journalistik dog vidt forskellige råderum. Fra marxistiske studier, der udelukkende ser journalistikkens rolle som et propagandaorgan, der deltager i en "manufacturing consent" for de politiske eliter⁶, over forskellige bud på såkaldte *indexteorier*,⁷ hvor graden af journalistisk uafhængighed og evne til at spille en magtkritisk rolle ses som direkte afhængig af graden af politisk konsensus omkring en given problemstilling til teorier om, hvordan massemedierne gennem deres kontinuerlige og konstante tilstedeværelse (den såkaldte *CNN-effect*) omvendt også kan influere på magthavernes beslutning.⁸

---

4 Tuchman 1972.

5 Se f.eks. Hallin 1986; Tuchman 1978.

6 Herman & Chomsky 1988.

7 Se f.eks. Bennett 1989; Hallin 1986; Robinson 2001.

8 Robinson 2002.

I nærværende artikel er denne diskussion forankret og situeret i en konkret undren over den særlige del af den journalistiske 'vi'-fortælling, der er knyttet til journalistikkens brug af historie. Nyhedsjournalistikkens samfundsrolle og journalisternes selvforståelse baserer sig i udgangspunktet på at bringe nyt fra verdenen og 'være først med det sidste'. Ser man nærmere på det daglige journalistiske udbud, er der dog også et hav af nyhedshistorier, der omhandler meget andet end det dagsaktuelle. En del nyheder, analyser og kommentarer omhandler begivenheder fra sidste uge, måned, år eller århundrede. Andre dele af det journalistiske stof har blik for fremtiden: Hvad vil der ske i morgen, om en uge og i 2050. Forventninger og profetier om såvel den nære som fjerne fremtid er til stede i større eller mindre grad i den daglige journalistiske produktion. Men også i det klassiske nyhedsstof om de seneste begivenheder er der relationer til såvel fortid som fremtid til stede, idet det nutidige og samtidige placeres i et historisk forløb, som nyheden skal tolkes og forstås indenfor.⁹ Det er de forskellige former for historiefortælling, -fortolkning og – konstruktion, der praktiseres i journalistikken, som er i fokus for min forskningsinteresse.

Men hvordan gør journalistikken brug af historien, hvad kan fra en journalistisk praksis overhovedet anskues som historie og på hvilken måde knyttes historie, nutid og fremtid sammen i den daglige nyhedsproduktion? Og hvordan knyttes historien sammen med nationen eller det journalistiske "vi"?

Journalistik som historieskrivning

At journalistik handler om at skrive historie er en indlejret selvfølgelighed i journalistisk praksis. Man diskuterer historie-ideer, strategier til at få historien hjem, alternativer til hvordan historien kan vinkles, hvordan historien kan skabe nærvær osv.¹⁰ I den journalistiske praksis tales der med andre ord rigtigt meget om historie, men der menes i hovedsagen noget ganske bestemt hermed, nemlig det konkrete narrativ som udgør en journalistisk tekst. Med *historie* forstås her den centrale fortælling, som den enkelte artikel er bygget om omkring: Historien om madsminkedirektivet, historien om ministerrokaden, historien om fodboldlandsholdets sejr m.v.

I nærværende tekst er det dog en anden betydning af ordet *historie* som er i spil, nemlig historie som refererende til det fortidige eller til den sammenhæng mellem elementer, forløb og retning, som binder tendenser, personer og tider sammen i en historie. Forskellen i de to forståelser af ordet *historie* kan måske

---

9 Edy 1999; Zelizer 1992; Zelizer 2008.

10 For danske studier se: Gravengaard 2010; Meilbye 1996; Schultz 2006.

bedst illustreres i de engelske betegnelser, hvor den journalistiske praksis arbejder med *the story* mens fortiden betegnes *history*.

Selvom det narrative element og en sammenhængende fortælling er til stede i såvel den journalistiske hverdagsforståelse af historie (story) og i forståelsen af historie som relateret til fortiden (history), så er det sidstnævnte form for historieskrivning, der har min interesse her. Den journalistiske praksis er på flere niveauer del af en historiefortælling, og netop fordi journalistikken i høj grad er en skrivende og reporterende praksis, er det indlysende at anskue det som en *historieskrivende* praksis. Hermed forstås, at den journalistiske historieskrivning er integreret i den journalistiske praksis og følgelig bør analyseres i relation hertil.

Spørgsmålet kan undersøges fra mange retninger, men her vil jeg vælge at slå ned på det allermest åbenlyse, nemlig *Det Historiske Øjeblik*, forstået som de øjeblikke, hvor journalistikken tydeligt artikulerer, at den beskæftiger sig med historie, og at historien åbenlyst gør noget ved nutiden, hvorved journalisterne kan udråbe en bestemt begivenhed til at være *et historisk øjeblik*.

Og hvad vil det så sige – et historisk øjeblik? I journalistikkens italesættelse var det, i tilfældet Obama, tydeligvis noget stort og godt, som vi med spænding skulle se frem til og allerhelst bevidne direkte via tv-stationernes live-sendinger fra indsættelsesceremonien i Washington. En glædelig begivenhed kunne man ligefrem kalde det. Men inden vi kaster blikket på, hvilke elementer denne begivenhed ifølge de journalistiske beskrivelser indeholdt, vil jeg stoppe op ved begrebet historie for at indfange, hvordan dette kan forstås indenfor den journalistiske praksis. I Den Store Danske Encyklopædi står der om *historie*:

”(af gr. **historia**, opr. ’undersøgelse, viden’, siden også ’fremstilling, fortælling’, af histor ’vidne, vidende, kyndig’), dels viden og fortælling om menneskers fortid, dels selve fortiden”.¹¹

I denne allermest basale udlægning handler historie om det fortidige, det der har været i tiden før den nutid, vi befinder os i. Hvordan kan man så forudsige et fremtidigt øjeblik som historisk og endog forankre det i et specifikt tidspunkt? Hvis man overværer indsættelsen via tv’s live-sendinger vil man jo strengt taget ikke overvære historie, men nutid, hvis begreber som ”live” og ”direkte transmission” ellers skal have nogen mening. Obamas indsættelse som præsident vil altså, ifølge denne simple skelnen mellem fortid, nutid og fremtid, tidligst kunne blive et historisk øjeblik tirsdag kl. 13 eller deromkring alt efter ceremoniens længde.

Det er derfor tydeligt, at der er noget andet på spil end rod i tidskategorierne, når nyhedsmedierne i fællesskab bebuder et nært forestående historisk øjeblik, og til at belyse det, må man søge andre forståelser af, hvad ”historie” er for en

11 <http://www.denstoredanske.dk/>.

størrelse. I forlængelse af den basale definition på historie som fortid var netop forståelsen af historie som ”viden og fortælling om fortiden”, hvilket implicerer den menneskelige erkendelse af og tale om det fortidige i det nutidige. I journalistikkens profeti om det historiske øjeblik er det indlysende, at denne viden og talen om det fortidige ikke anses som tilfældig og løsrevet. Tværtimod ses der en sammenhæng i de fortidige begivenheder, og det er netop erkendelse heraf, der muliggør, at man kan forudsige et øjeblik som historisk - her forstået som et *betydningsfuldt* øjeblik i historien.

Og det er måske netop i dette lys, at profetien om Obamas historiske øjeblik skal forstås. Det øjeblik, hvor Obama skal indsættes som præsident, indskrives i en større udviklingsproces bagud i tid, der medvirker til at give det fremtidige øjeblik mening og relevans. Den historiske logik, der ligger bag, ser altså en sammenhæng mellem fortidige og fremtidige begivenheder, hvor selve sammenhængen benævnes *historien*. Et historisk øjeblik er derfor at betragte som et moment i denne udviklingsproces, hvor et vigtigt aspekt ved selvsamme proces træder synligt frem. Og følger man logikken videre, vil dette øjeblik også kvalificere sig som *historisk* (forstået som betydningsfuldt), for kommende generationer. Profetien om det historiske øjeblik implicerer en forventning om, at fremtidens historiebøger også vil anskue selvsamme øjeblik som et vigtigt øjeblik i tilværelsens udviklingsproces – i historiens gang. Hvilke aspekter, det så helt præcist er ved Obamas indtrædelse, som journalistikken anser for vigtige, må den nærmere analyse vise. Indtil videre må jeg konstatere, at der er en historieopfattelse i spil, som knytter fortid, nutid og fremtid sammen i en udviklingsproces, der bygger på logiske og deraf delvist forudsigelige sammenhænge. Historieforståelsen opsummeres i denne journalistiske introduktion til en analyse af Obamas indsættelsestale:

”Nogle gange ved vi først mange år senere, at et øjeblik skriver historie, men kun de vilde blinde og døve kunne i går ikke se og høre historiens kanon-salut. Ikke blot i de letgenkendelige forskelle mellem før og nu, men også i begivenhederne, i billederne og ordene, der fejrede en ny dag”.¹²

Heraf ses, at det historiske øjeblik også indeholder forestillingen om tilstedeværelsen af noget *nyt* og *forandret* til forskel fra det fortidige. En lederartikel i Information, der diskuterer forventninger til Obama, er inde på samme problematik i formuleringen: ”Aldrig er så meget historie skrevet, før den har fundet sted”.¹³

---

12 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.13.

13 Information 20/01/2009, s.2/3.

Mediebegivenheder

Når jeg til denne artikel har valgt en præsidentindsættelse som case, fremtræder en ganske bestemt medieteoretisk position, som den indlysende ramme at analysere og forstå den journalistiske dækning gennem, nemlig at se det som en mediebegivenhed, et *Media Event*. Ifølge Dayan & Katz' banebrydende studie defineres disse bl.a. ved at være live-sending af begivenheder, der oftest er organiseret af statslige organisationer (eksemplificeret ved bl.a. Dronning Elizabeths kroning, Charles og Dianas bryllup og General Mountbattens begravelse). Disse begivenheder er ikke spontane, men forberedte, hvor også medierne er blevet givet rum og plads til at organisere mediedækningen – ofte i tæt samarbejde med de organiserende institutioner.¹⁴

I forhold til mediernes normale prioriteringer markerer mediebegivenheder et brud med de faste rutiner og programlægning, idet live-dækningen af begivenheden skubber alle andre programmer og nyheder til side. Ligeledes kan der findes markante brud med vante journalistiske kriterier, så fokus på konfliktelementer (der traditionelt er styrende i journalistikken) f.eks. udskiftes med et fokus på national forsoning, ligesom journalisterne opgiver den kritiske indstilling til fordel for en respektfuld til tider salvselsfuld attitude overfor begivenheden og dens centrale aktører. Med relevans for denne artikel fremhæver Dayan & Katz også, hvordan disse mediebegivenheder henter legitimitet i en historisk betydning.

”Thus, all such events are hailed as historic; they strive to mark a new record, to change an old way of doing or thinking, or to mark the passing of an era(...) the turning-point character of the event is central”.¹⁵

Bruddet med den vante medieplanlægning og de journalistiske rutiner i mediebegivenheder påkalder også publikum på en ganske bestemt måde.

”They[Media Events] are characterized by a norm of viewing in which people tell each other that it is mandatory to view, that they must put all else aside”.¹⁶

Anskuet gennem disse karakteristika ville mediedækningen af de sidste års forskellige begivenheder (bryllupper, barnedåb, fødselsdage osv.) i det danske kongehus kunne indplaceres som klassiske eksempler på *Media Events*, mens en præsidentindsættelse i USA også falder helt i tråd hermed. De mange appeller til at tænde for fjernsynet tirsdag d. 20. januar 2009 er netop tegn på, at her er noget historisk, noget vigtigt på spil.

---

14 Dayan & Katz 1992.

15 Ibid. s. 12.

16 Ibid. s. 8f.

Dayan & Katz opererer med tre forskellige kategorier af mediebegivenheder; *Contest*, *Coronation* og *Conquest*¹⁷, hvor såvel begivenheder i kongehuset som præsidentindsættelser falder ind under kategorien *Coronations*, der spiller en ganske særlig funktion for det nationale fællesskab:

“Coronations remind societies of their cultural heritage, provide reassurance of social and cultural continuity, and invite the public to take stock”.¹⁸

Den overordnede konklusion er, at disse live-sendinger fra store begivenheder er med til at integrere samfundet og forny såvel autoriteternes legitimitet som borgernes loyalitet overfor fællesskabet.

Teorien om Media Events har selvsagt også mødt kritik, bl.a. for den stærkt funktionalistiske grundtanke om, at disse mediebegivenheder indtager en ganske bestemt funktion i opretholdelsen af samfundets normer og værdier, ligesom det også er anfægtet, hvorvidt de værdier, der hyldes i den ceremonielle mediedækning, er stabile, eller hvorvidt de kan være til forhandling eller forandres gennem netop mediebegivenhedernes mellemkomst.¹⁹

I det videre vil jeg tage nogle af de centrale karakteristika af mediebegivenheder med mig, men må gentænke dem i forhold til min empiri, der netop ikke er selve live-sending fra indsættelsen, men derimod danske avisers dækning af begivenheden i dagene før og efter. Hvor den klassiske definition af mediebegivenheder er knyttet til tv-mediet og muligheden for live-sending, så fandt jeg det interessant at se nærmere på avisernes dækning, som i høj grad deler mange af de andre karakteristika herfra.

Endelig udfordrer avisernes dækning af præsidentindsættelse logikken i Dayan & Katz definition af mediebegivenheder, da det jo netop ikke er en dansk præsident, der indsættes. Hvad betyder det for den journalistiske dækning? Kan der lokaliseres en hyldest af samfundets centrale værdier gennem denne mediebegivenhed, og hvilket samfunds værdier er det da? Det danske eller det amerikanske?

---

17 Kategorierne er funderet i de tre weberske autoritetstyper, hvor *Contest* er kendetegnet ved *rationalitet* og eksemplificeres i f.eks. mediebegivenheder om sport og politik, så som OL eller præsidentdebatter; *Conquest* støtter sig til *karisma* og eksemplificeres ved mediebegivenheder af signifikant betydning for menneskeheden, som f.eks. månelandingen. *Coronations* støtter sig til *tradition* og er grundlæggende set ceremonielle begivenheder så som bryllupper, begravelser og kroninger (eller præsidentindsættelser).

18 Dayan & Katz 1992, s. 37.

19 Se f.eks. Cottle 2006; Couldry 2003.

Analyseobjekt

Denne analyse bygger på et ganske enkelt udpluk af artikler fra danske dagblade omkring Obamas indsættelser. Ved at søge på søgeordet *Obama* i BT, Berlingske Tidende, Ekstra-Bladet, Politiken, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad og Information fandt jeg for dagene 19-21. januar 2009 i alt 206 enheder på Infomedia. Her var alle mulige artikeltyper repræsenteret fra ledere, over baggrundsartikler, nyhedsanalyser til reportager og interviews til noter, listestof, tv-anmeldelser og debatindlæg. En del af artiklerne havde kun en meget perifer relation til Obama og oftest ingen til selve indsættelsen, da de f.eks. handlede om konflikten i Gaza eller lign, hvor Obama kort nævnes i forhold til en afventning af den nye amerikanske regerings position. Fokuseres der udelukkende på artikler om selve indsættelsen, er der en 10-15 artikler fra hver avis²⁰ fordelt på de tre dage, med den kraftigste dækning d. 21. januar, hvor reportager, analyser og kommentarer fra gårsdagens indsættelse er markant tilstede i alle aviser. Ligeledes har jeg lavet punktnedslag i de samme aviser i 1993 & 2001, for at sammenligne beskrivelsen af Obamas indsættelse med præsident Clintons i 1993 og præsident Bush' i 2001.

I Dayan & Katz beskrivelse af mediebegivenhederne kaldet *Coronations* understreges det, hvordan medierne indtager en særlig rolle overfor for seerne.

“In the case of Coronations, television rehearses the audience in the ceremony they are about to witness, carefully spelling out the meaning of the symbols, framing the event by separation it from daily life, monumentalizing it, upholding its official definition, and offering a story line and commentary to shape its interpretations”.²¹

En meget stor del af avisernes dækning, særligt i dagene før indsættelsen, kan siges at efterleve denne beskrivelse og disse træk genfindes ved hver ny præsidentindsættelse. Præsidentindsættelsen beskrives nemlig i vidt omfang indenfor en velkendt tradition med et genkendeligt og forudsigeligt forløb. Hvert 4. år afholdes der præsidentvalg i november og 20. januar indsættes eller genindsættes den nyvalgte præsident ved en udendørs ceremoni ved Kongressen på Capitol Hill i Washington. Selve indsættelsen bliver omgivet af en række festlige arrangementer i byen i dagene før og efter. Alt dette beskrives hver gang med reportager fra livet i Washington og fra selve ceremonien med mere eller mindre fyldigt referat

---

20 Dækningen varierer noget i form og indhold de forskellige aviser i mellem svarende til de almindelige forskelle i disses stofvalg, genre og artikellængde. Således har morgenaviserne meget fyldige reportager, analyser og baggrundsartikler, mens formiddagsbladene har flere korte artikler. I forhold til journalistikkens historieskrivende rolle er der dog ingen nævneværdige forskelle aviserne imellem.

21 Dayan & Katz 1992, 37.

af præsidentens indsættelsestale, der også bliver gjort til genstand for analyser og kommentarer.²²

Endelig er der også historier tilknyttet den afgående præsident, hvor der er analyser og kommentarer på hans eftermæle og gisninger om, hvad han vil bruge tiden som ekspræsident til, som f.eks. i: "Vejen ud af Det Hvide Hus".²³

For beskrivelserne af både den tiltrædende og afgående præsident gælder, at der trækkes intensivt på referencer til tidligere præsidenter og deres bedrifter. Flere forskellige målestokke køres op og ned af præsidentrækken for at kunne indplacere Obama eller Bush som den 'bedste', 'første', 'værste' m.m. præsident gennem tiden. Til orientering i præsidenthistorikken trykker flere aviser lister over de 44 amerikanske præsidenter.

Således er historien i form af de 42 tidligere præsident også markant til stede, når skudsmålet skal gives for d. 43. præsident: Bush forlod embedet som "en af de mest upopulære præsidenter i amerikansk historie" – beretter flere aviser enslydende, dog uden nærmere angivelse af, hvordan denne upopularitet er målt.²⁴ Andetsteds udtales der om Jimmy Carter, at han, "der han gik af – var endnu mere upopulær end Bush".²⁵ Trods uenighed om graden af Bush's upopularitet, så er brugen af de historiske referencer til præsidentrækken et fællestræk ved alle beskrivelser. Og kendetegnende for den journalistiske måde at håndtere historien på, så findes der ingen kilder til disse præsidentielle rekordlister, der alle tages for givet som indiskutable historiske fakta.

Rammen for det historiske øjeblik

Obamas indsættelse er på adskillige planer indskrevet i og henter historisk betydning fra præsidentrækken og de 43 tidligere præsidenter. Indsættelsesceremonien er blot endnu én i rækken, hvor traditionen i høj grad foreskriver, hvad der skal ske, hvor og hvornår. Men gentagelsen og forudsigeligheden giver ikke journalistikken anledning til at undlade at nævne det – tværtimod. Netop i gentagelsen af ritualet finder begivenheden sin mening og historiske betydning, hvilket i høj grad også gælder for mediedækningen. Dette ses bl.a. af, at selvom indsættelsen af Præsident George W. Bush langt fra blev udråbt som et historisk øjeblik, men

---

22 De samme grundskabeloner findes også ved mediedækningen af både Bush's og Clintons indsættelser, om end retorikken og omfanget varierer.

23 Berlingske Tidende 20/01/2009, sek.2, s.15.

24 Berlingske Tidende 20/01/2009, sek.2, s.15; Information 21/01/2009, s. 4/5; Kristeligt Dagblad 21/01/2009, s. 5.

25 Information 20/01/2009, s.14/15.

beskrevet i mere neutrale termer som ”Skiftedag”²⁶ eller ”Magtskifte i USA”,²⁷ så var det også i 2001 en tæt dækket nyhedsbegivenhed.

Historien er gennem indsættelsesceremonien og dennes ritualer allerede del af en etableret rammefortælling fra tidligere præsidentindsættelser, hvilket i følge Winfield m.fl.s studier af journalistikkens historiebrug kan karakteriseres som en metode til at skabe såvel *kontekst* for den nutidige begivenhed som *analogier*, nutiden kan måles op i mod.²⁸ I det følgende vil jeg prøve at analysere, hvilke historiske greb journalistikken gør brug af for at fremskrive netop Obamas indsættelse som noget særligt historisk.

Hvordan gøres historien?

Spørgsmålet for denne analyse er, hvordan netop Obama knyttes sammen med historien via forskellige journalistiske strategier. Det er dog indlysende, at det netop er Obamas status som den første sorte præsident, der oftest giver anledning til påkaldelse af det historiske øjeblik. Men også her indeholder den journalistiske dækning mere end blot konstateringen heraf, idet der konstrueres en helt særlig historiefortælling om, hvordan raceelementet skal ses i sammenhæng med fortiden. En række ting, steder, udtalelser og personer tildeles en særligt privilegeret historisk betydning og knyttes sammen med såvel Obamas gøren og talen, som handlinger og udsagn fra folket, journalister m.fl.

Også Obamas popularitet får en tur på den journalistiske rekordliste, hvor modsætningen til Bush's upopularitet sætter Obamas historiske rolle i relief. Under rubrikken ”Alle tiders populære præsident” placeres Obama i præsidentkontoret med følgende replik: ”USA's første sorte præsident tager fat på sit nye krævende job med en folkelig opbakning uden sidestykke i USA's nyere historie” hvorefter Obamas opbakning sammenlignes med tidligere kolleger i jobbet: ”Hverken George W. Bush, Bill Clinton, George H. W. Bush eller Ronald Reagan kunne overtage magten med en så overvældende tilslutning. Kun Jimmy Carter nåede samme niveau”.²⁹ Rekordbeskrivelserne af Obama som den første, største og bedste er bredt til stede i aviserne og ender i noget nær det intetsigende, når Obama bl.a. udråbes til ”den femteyngste amerikanske præsident nogensinde”.³⁰

I det følgende vil jeg ses på hvordan forskellige elementer spilles ind i de journalistiske fortællinger, nemlig de *materielle*, *performative* og *diskursive* relationer mellem Obama og *det historiske*. Det journalistiske narrativ kan her an-

---

26 Ekstra Bladet 21/01/2001, s.7.

27 Politiken, 20/01/2001, s.8.

28 Winfield, Friedman, & Trisnadi, 2001.

29 Jyllands-Posten, 21/01/2009, s.10.

30 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.13.

skues som en praksis, hvor nyheden *gøres* gennem inddragelse og beskrivelse af arenaer, aktører og citater fra og omkring begivenheden.

Det materielle – steder, bygninger og genstande

Scenen for Obamas indsættelse er Washington DC, hvor de fleste af aviserne har én eller flere korrespondenter til stede, der rapporterer om stemningen i byen: "En enorm menneskemængde har trodset den bidende kulde og fyldt den berømte »Mall« fra Lincoln-monumentet til Kongressen".³¹ Centrale bygninger og steder i Washington som Kongressen, Det Hvide Hus, Lincoln-monumentet og The National Mall er elementer, der gentagne gange indgår som betydningsfulde referencepunkter.

Indsættelsesceremonien foregår foran Lincoln-monumentet, og netop Lincoln trækkes frem som en direkte kobling fra historien til Obama selv, som det ses i artiklen: "Forbilledet Lincoln": "Han frigav millioner af slaver og lagde grundstenen til valget af den første sorte amerikanske præsident halvandet århundrede senere".³² Relationen forstærkes endvidere med: "Barack Obama lægger i dag hånden på Abraham Lincolns bibel. Præsidenten, som ophævede slaveriet, er Obamas politiske idol".³³ Denne symbolske kobling mellem historie og nutid er i udgangspunkt Obamas egen, da han netop har valgt at brug Lincolns bibel, men det fremhæves og forstærkes i de journalistiske beskrivelser.

Stedet for indsættelsen kalder også på en anden forbindelse til historien, idet den sorte borgerrettsforkæmper, præsten Martin Luther King netop på samme sted, The Mall, holdt sin berømte tale om et fremtidigt Amerika uden raceopdeling, hvor de legendariske ord: 'I have a dream' blev fremsat. Forbindelse til Martin Luther King gennemsyrrer reportagerne fra indsættelsesceremonien. Der fremskrives en nærmest teleologisk historisk fortælling, hvor Lincoln sparker processen i gang med slavefrigørelsen, Luther King udformer drømmen om det raceblinde Amerika, som Obama nu endelig indfrier som den første sorte præsident. Således kan Berlingske Tidendes stort opslåede rubrik over reportagen fra indsættelsesceremonien læses i denne historieforståelse: *Drømmen blev virkelighed*.³⁴

---

31 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.16.

32 Jyllands-Posten 21/01/2009, s. 8.

33 Kristeligt Dagblad 20/01/2009, s. 5.

34 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.16.

4 BERLINGSKE TIDENDE / CONTACT 21. JANUAR 2009 / Foto: Andrew H. Walker/Bettmann

FOKUS PRÆSIDENT OBAMA

DRØMMEN BLEV TIL VIRKELIGHED

En enorm menneskemængde mødte frem i den istandede kulde for at give Barack Obama en overstrømmende, hjertevarm velkomst, og mange kunne næsten ikke rumme følelserne på dagen, hvor Martin Luther Kings berømte ord blev til virkelighed.

WASHINGTON, D.C. Selvfølgelig vil millioner af mennesker møde frem i den istandede kulde for at give Barack Obama en overstrømmende, hjertevarm velkomst, og mange kunne næsten ikke rumme følelserne på dagen, hvor Martin Luther Kings berømte ord blev til virkelighed.

BERLINGSKE WASHINGTON
Af David Truds

TV-INTERVIEW: Ingrid Nyboen interviewede Berlingske Tidendes udsendelsesleder, Kasper Mønstgaard. www.bt.dk/nyboen

AMERICANOS: En stor tilfældighed på The Mall i Washington for en overstrømmende velkomst af USA's præsident, Barack Obama. Foto: Mark Lubiano/REUTERS

Her stod King og proklamerede: at have a dream, og nu er det blevet virkelighed. Vi har lært et væsentligt land, og vi elsker det nye land.

NYBOEN, Ingrid

Obamas indvielse er en historisk begivenhed, og det er en stor dag for USA. Det er en dag, hvor vi ser et nyt præsident, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land. Det er en dag, hvor vi ser et nyt land, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land.

NYBOEN, Ingrid

Obamas indvielse er en historisk begivenhed, og det er en stor dag for USA. Det er en dag, hvor vi ser et nyt præsident, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land. Det er en dag, hvor vi ser et nyt land, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land.

NYBOEN, Ingrid

Obamas indvielse er en historisk begivenhed, og det er en stor dag for USA. Det er en dag, hvor vi ser et nyt præsident, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land. Det er en dag, hvor vi ser et nyt land, og det er en dag, hvor vi ser et nyt land.

De historiske referencer er flettet ind i både billede og rubrik i dette opslag fra Berlingske Tidende 21. januar 2009, s. 16 & 17. "Drømmen" refererer til borgerretsforkæmperen Martin Luther Kings kendte ord "I have a dream", som Obama nu realiserer. På billederne ses folkemængderne på "The Mall" foran Kongressen, hvor indsættelsesceremonien fandt sted på selvsamme sted, som King holdt sin berømte tale.

Udskiftningen på præsidentposten betyder også flyttedag i Det Hvide Hus og en række artikler bruger derfor anledningen til at genopfriske læsernes viden om emner som: Det Hvide Hus' opbygning, hvad en præsidents arbejdsdag indeholder, og hvilken rolle præsidentfruen og familien kan få. Information opsummerer i rubrikken; "Dagligdag i det hvide hus: En hverdag som ingen andre" hvori der indgår det gode råd: "Hvis du vil have en ven i Washington, så få dig en hund", hvilket alle præsidenter efter sigende også har haft.³⁵ Andre artikler prøver at sammenligne præsidenters arbejdsdag og dagsrytme, så som i "Hvad laver Præsidenten"³⁶ eller i "Præsidentbolig: Obamas hvide hus" hvori husets historie, dets ombygninger og de enkelte rumms brug knyttes til tidligere præsidenters gerninger under verdenshistoriske begivenheder.³⁷ Også for præsidentfruen bliver der flittigt henviset til de tidligere præsidentfruers rolle, påklædning, husførelse og indretningsplaner.

En stor del af artiklerne om Obamas indsættelse er derfor ikke nyhedsartikler, men i stedet baggrundsartikler, der medvirker til at genfortælle og genetablere

35 Information 20/01/2009, s.14/15.
 36 Kristeligt Dagblad 20/01/2009, s. 4.
 37 Ekstra Bladet, 20/01/2009, s. 18.

traditionen omkring verdens mest magtfulde embede og de tilknyttede bygninger. En historiefortælling der også indeholder elementer af genkendelse i det nære med historier om arbejdsvaner, tøjvalg, indretningsstil, hundehold og familieliv. Nok har Obama nøglerne til det amerikanske atomarsenal, men han må også – som andre præsidenter før ham – have sin svigermor med sig i Det Hvide Hus. Med udgangspunkt i det materielle, den velkendte bygning, knyttes an til tidligere præsidenters gøren i de selv samme rum, som Obama og hans familie fremover vil bebo.

Dog kan man også finde enkelte eksempler på, at den særlige vinkel på de sorte amerikaneres historie også fortælles gennem denne bygning. I en artikel i *Information* med rubrikken; ”USA’s første sorte præsident skal bo i et hus bygget af slaver” knyttes amerikansk slavehistorie til magtens bolig, og det refereres, hvilke tidligere præsidenter der holdt slaver i huset. Artiklen konkluderer, ”Det er højst sandsynligt, at nogle af Obamas berømteste forgængere i præsidentembedet ville vende sig i deres grav, hvis de vidste, at USA i dag får en sort præsident”.³⁸ Denne artikel udmærker sig desuden ved at være én af de eneste med navngivne kilder til de historiske fakta, da artiklen bygger på interview med en amerikansk journalist, der har skrevet en bog om emnet.

De centrale bygninger, steder og genstande i og omkring præsidentindsættelsen og præsidentembedet bliver på en og samme tid genfortalt som en magtens logik og indskrevet i en fortælling om et historisk brud med det raceopdelte amerikanske samfund.

Det performative – Obamas, folkets og journalisternes gøren

Nyhedsjournalistikken har traditionelt stærkt fokus på handlinger, ting der sker, og allerhelst handlinger udført af magtfulde mænd og kvinder. Derfor er Obamas handlinger, hans gøren og laden helt indlysende i centrum for en række artikler.

Obamas gøren i den rituelle del af præsidentindsættelsen, hvor han sværges ind i embedet, beskrives detaljeret i de fleste aviser, hvilket også kendetegner dækningen af tidligere præsidentindsættelser. Denne gang bød ritualet dog på lidt variation i episoden, hvor højesteretsdommeren og Obama fik kludret i ordlydens rette rækkefølge, hvilket omhyggeligt beskrives i f.eks. ”Obamas smutter”.³⁹ Da præsidentparret efter indsættelse steg ud af den skudsikre præsidentbil og hilste på folk på gaden, blev det også beskrevet tæt og sat i historisk lys: ”Hverken Bill Clinton, Ronald Reagan eller to gange George Bush har haft nerver til den

---

38 *Information* 20/01/2009, s.14.

39 *B.T.* 21/01/2009, s. 16.

slags. Og sidste gang en præsident spadserede ned ad gaden efter sin indsættelse var i 1977, hvor Jimmy Carter tog chancen”.⁴⁰

Men en ligeså vigtig del af det performative finder andre aktører end Obama og magtens mænd. Hele mediebegivenheden og menneskemasserne på gaderne i Washington er i ligeså høj grad handlinger og gøren, som tiltrækker sig journalisterne opmærksomhed. Handlinger som samtidigt medvirker til at legitimere journalisternes tilstedeværelser ved ceremonien, idet de via beskrivelser ad de fremmødte tilskuere kan tilbyde mere end det, alle kan se live på tv. Journalisten som øjenvidne til historiens gang og kravet om tilstedeværelse ved store begivenheder udgør en vigtig brik i den journalistiske selvforståelse.⁴¹ Set i regi af Dayan & Katz’ karakteristika for mediebegivenheder, så medvirker journalisternes tilstedeværelse ligeledes til at legitimere selve mediedækningens betydning, hvorfor mediernes performance gøres til nyhedsstof i sig selv.

Ceremonien indplaceres nemlig også i en præsidentindsættelsernes rekordliste, når bl.a. Politiken som optakt til indsættelsen d. 20. januar skriver om udviklingen i ceremoniens form: ”Den første præsident var George Washington (...) Den første, der blev indsat i Washington, var Thomas Jefferson (...) Først gang en indsættelse blev tv-transmitteret var i 1949 med præsident Harry S. Truman (...) Barack Obamas indsættelse skriver tv-historie (...her)forventes et rekordstort antal seere i hele verden at følge med”.⁴²

Ligeledes er det historiske – i den journalistiske forståelse som rekordlister – også til stede i beskrivelserne af livet på gaden i Washington. Jyllands-Posten forudser, at indsættelsen ”bliver den største folkefest i hovedstadens blot lidt mere end 200 år lange historie”.⁴³ Ekstra Bladet beskriver det med ordene: ”Folkemængden i Washington var historisk kolossal.(...) Da Barack Obama tog eden klokken 12.06 lokal tid, rungede Washingtons gader af jubel”.⁴⁴

Men derudover er det i høj grad det emotionelle og det historiske, der er til stede i beskrivelserne af folkemængden: ”Der var en andægtig tavshed defineret af det historisk øjeblik, som ingen af dem nogensinde vil glemme”.⁴⁵ Under rubrikken: ”Et genfødt Amerika” forsætter en reportage i Politiken samme tråd: ”Et patchwork af mennesker græd og lod følelserne flyde, da millioner af amerikanere så Barack Obama tiltræde som USA’s første sorte præsident”.⁴⁶

Beskrivelserne af folkemængder i gaderne får flere steder religiøse undertoner, som ”de millioner af amerikanere, der havde vovet sig ud på en pilgrimsfærd

---

40 B.T. 21/01/2009, s.18.

41 Zelizer 2007.

42 Politiken 20/01/2009, s. 9.

43 Jyllands-Posten 19/01/2009, s. 10.

44 Ekstra Bladet 21/01/2009, s. 10.

45 Information 21/01/2009, s. 4/5.

46 Politiken 21/01/2009, s. 1.

til den tætpakkede forbundshovedstad for at opleve det skelsættende øjeblik".⁴⁷ Folkemassernes *bevægelse* i retning mod Washington er i centrum for flere reportager og denne 'massernes gøren' bærer en pointe i sig selv:

"De kom fra nær, de kom fra fjern, og de kom fra alle dele af Amerika. De kom i biler, på cykler, med bus, med tog og til fods. Lige fra den tidlige morgen, før solen overhovedet stod op over et forandret USA, gik amerikanere af alle tænkelige størrelser, racer og aldre ned mod Kongressen og The Mall for at se Barack Obama blive indsat som USA's 44. præsident. En folkevandring og en folkefest, som USA's hovedstad aldrig har set mage til. (...) »Det er som at se Israels Stammer forlade Egypten«, sagde Kevin Kelly, mens han kiggede ud over mængderne".⁴⁸

At deltagelsen i det historiske var bevægelsens endemål ses af Jyllands-Postens reportage: "Alle havde de det samme mål. De ville være med, da Barack Obama blev taget i ed som USA's præsident. De ville være med til at spille deres lille rolle ved indledningen af en ny epoke i USA's historie".⁴⁹

Enkelte journalister havde fravalgt Washington, som f.eks. Ekstra Bladets udsendte, der var taget til Sydstaterne og rapporterede fra en fest på Alabama State Universitetet i Montgomery, hvor hovedsagligt sorte amerikanere overværede ceremonien på tv. "Mange fotograferede sig selv og hinanden for at dokumentere, at de personligt havde oplevet et stort øjeblik i USA's historie".⁵⁰ Netop disse studerende knyttes til det historiske gennem race og geografi: "Under edsaflyggelsen havde mange studerende tårer i øjnene. Selv om de er unge, har deres forældre fortalt, hvordan kampen for lige adgang til stemmeret begyndte i Alabamas sorte bælte i begyndelse af 1960'erne".⁵¹ De studerendes tårer skrives her ind en journalistisk rammefortælling med det samme historiske nedslagspunkt, som referencerne til Martin Luther Kings tale repræsenterer, nemlig 1960'erne.

Det diskursive – præsidentens, folkets og danskernes tale

Brugen af mundtlige kilder og citater fra disse er et af journalistikkens vigtigste redskaber til at legitimere egen praksis og nyhedshistoriernes relation til virkeligheden.⁵² Derfor er citater fra centrale aktører ved præsidentindsættelsen også markante til stede i avisernes dækning. Og jo vigtigere person, jo flere og længere citater. Obamas tale fra indsættelsesceremonien blev derfor gengivet i fuld

---

47 Kristeligt Dagblad 21/01/2009, s. 1.

48 Politiken 21/01/2009, s. 1.

49 Jyllands-Posten 21/01/2009, s. 11.

50 Ekstra Bladet 21/01/2009, s. 12.

51 Ibid.

52 Jvf. f.eks. Tuchman 1972.

længde i flere aviser, f.eks. i Jyllands-Posten, hvor det blevet dagens kronik d. 21. januar.⁵³

Her er der variationer over, hvilke elementer aviserne trækker frem i rubrik og manchete. Kristeligt Dagblad vælger tydeligt racevinklen i manchetten, der citerer Obamas tale: "En mand, hvis far for mindre end 60 år siden næppe kunne blive betjent på en lokal restaurant, kan nu stå foran jer og aflægge en hellig ed".⁵⁴ Citatet falder i talens sidste del og er faktisk den eneste reference, Obama gør til sin race i hele talen, men den overordnede rammefortælling, om det historiske brud med valget af en sort præsident, medvirker til, at avisen fandt netop dette citat signifikant for begivenheden og talen.

I næste geled bliver Obamas tale kommenteret og analyseret på kryds og tværs. Avisernes lederartikler, men også nyhedsanalyser, kommer med utallige vurderinger af talens indhold og kvalitet. Og endnu en gang optræder rekordlisterne på tværs af flere aviser. Eksempelvis giver Politiken i "Obamas ord på linje med de bedste" en vurdering af talen i forhold til en top 100-liste over alle tiders bedste taler, hvor Martin Luther King, Kennedy og Roosevelt toppe. Her indhenter avisen hjælp til vurderingerne fra en professor i retorik, ligesom der anvises en kilde til den omtalte top100-liste, men for mange andre artikler er det oftest journalisterne egne vurderinger, der er målestok for talens kvalitet og betydning.⁵⁵

Som den eneste stemme i debatten, der ikke synes overvældet af det historiske vingesus, står en kommentar fra en professor i statskundskab, der under rubrikken, "Obamas tale til historiebøgerne" konkluderer: "Obamas indsættelsestale var ganske meget, som manden selv har vist sig indtil videre: meget symbolsk og en hel del som en psykologs Rohrschach-blækklat-test – noget alle kan læse stort set dét ind i, som de gerne vil se".⁵⁶

En anden meget dominerende kilde til citater er folket på gaden i Washington. Igen er reportagerne fra folkemasserne centrale i legitimation af, at journalisterne netop fra denne øjenvidneposition har et særligt budskab at sende hjem til læserne i Danmark. Fælles for alle de udsendte korrespondenter på gaderne i Washington er, at deres reportager er båret af den overordnede rammefortælling om en historisk, skelsættende og ikke mindst glædelig begivenhed. Så modsat traditionerne for kritisk journalistik opsøger de ikke modkilder, der f.eks. begræder Bush' afgang eller frygter Obamas regeringstid. Derimod fungerer alle kilderne til at understøtte den overordnede fortælling. Adskillige kilder på gaden citeres derfor for at være lykkelige og taknemmelige for, at netop de kan være til stede her

---

53 Jyllands-Posten 21/01/2009, s. 22.

54 Kristeligt Dagblad 21/01/2009, s.1.

55 Politiken 21/01/2009 s. 9.

56 Kurrild-Klitgaard i Berlingske Tidende 21/01/2009, sek 2, s.15.

ved dette historiske øjeblik. ”»Det afgørende er at være her« Og det var dét, folk sagde igen og igen. I mobiltelefoner, til hinanden og til tilrejsende journalister”.⁵⁷

Relationerne til de udpegede fikspunkter i den amerikanske historie genfindes også i citaterne fra gaden: ”En meget rørt, sort butiksejer, Mrs Deal fra Indianapolis, har set sit ønske gå i opfyldelse »Her stod King og proklamerede: ”I have a dream”, og nu er det blevet virkeligt. Vi har fået en sort præsident. Vi er blevet samlet til et land. Jeg elsker dette land«”.⁵⁸

Endelig vender journalistikken sig mod hjemlige politikere for at indhente kommentarer på Obamas tale, hvor alle de adspurgte over hele det politiske spektrum er begejstrede eller ligefrem rørt over talen. Den daværende statsministers citat udgør rubrikken i Berlingske Tidende: ”Fogh: Obama er den amerikanske drøm”,⁵⁹ mens B.T. under rubrikken ”Obama forener folket” indhenter reaktioner på talen fra en række kendte danske politikere, skuespillere m.v. og det ligger implicit i forståelsen, at det ”folk”, som Obama her tænkes at forene, er det danske.⁶⁰

Og hermed dukker spørgsmålet om journalistikkens rolle i vedligeholdelsen af det nationale fællesskab atter op. Hvilken rolle er det da, at dækningen af en amerikansk præsidentindsættelse spiller – i Danmark? Dette spørgsmål vil blive vendt i artiklens afslutning, da jeg først vil samle op på det historiske.

Det historiske der forsvandt!

Den helt overvejende og selvindlysende grund til journalistikkens fælles påberåbelse af det historiske i Præsident Obamas indsættelse er spørgsmålet om race. Her spiller det *historiske* først og fremmest ind som påpegning af et signifikant brud med samfundets hidtidige praksis her konkretiseret i, hvilken race de personer, der hidtil har kunnet vælges som præsidenter i USA, har haft. Som det ses af analysen, så er raceelementet også centralt i de journalistiske beskrivelser omkring indsættelsen af Obama, men billedet forstyrres af én væsentlig indvending. Ingen af de journalistiske referencer til racespørgsmålet, som valget af Obama skulle repræsentere et historisk brud med, er forankret i den amerikanske samtid. Obama selv placerer sin eneste italesættelse af racespørgsmålet omkring diskrimination og et raceopdelt USA ved sin egen fars muligheder 60 år forinden. Journalistikken reproducerer samme tavshed overfor racespørgsmål i USA i den ca. 60-årige periode fra borgerretsbevægelserne og Martin Luther Kings tale til valget af Obama – og det indeholder et paradoks i selv. For når journalistikken så konsekvent omtaler valget af Obama som historisk, er det netop fordi valget bry-

---

57 Politiken 21/01/2009, s. 1.

58 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.16.

59 Berlingske Tidende 21/01/2009, s.9.

60 B.T. 21/01/2009 s. 20.

tifikation, sensation og konflikt.⁶¹ Vurderes en begivenhed til at indeholde flere af disse kriterier, eller kan nyhedshistorien skrives med fokus lagt på netop disse kriterier, vil nyheden have større chance for at komme gennem den redaktionelle udvælgelse og nå mediedagsordenen.

Nyheden om præsident Obamas indsættelse kan på et niveau siges at blive båret frem af påberåbelsen af det historiske, men set fra en anden vinkel er interessen også fremskrevet gennem de velkendte nyhedskriterier. *Aktualitetskriteriet* er centralt tilstede i det store fokus på det historiske øjeblikts præcise tidsangivelse. *Væsentligheden* skrives frem gennem såvel de mange referencer til tidligere store præsidenters handlinger i verdenshistorien som til de millioner af tilskuere i Washington og milliarder af tv-seere verden over, der ofrer netop denne begivenhed deres udelte opmærksomhed. *Identifikation*, forstået som et element, der giver læseren mulighed for at genkende og genfinde nyheden indenfor sit eget verdensbillede, findes overalt i de mange referencer til tidligere præsidenter og præsidentfruer, gentagelserne i ritualerne og beskrivelserne af bygninger og steder i USA, som kendes fra den vante nyhedsdækning og ikke mindst fra amerikanske film. *Sensation* er det brud med normer, der vækker nyhedens interesse, og som her i meget høj grad knytter sig til racespørgsmålet og vendingen 'den første sorte præsident'. *Konfliktelementet* fungerer som det centrale omdrejningspunkt i den daglige politiske journalistik, hvor en politisk uenighed over en sag bliver den matrice, nyheden bygges op omkring, og hvor der indhentes citater fra begge sider af konflikten. Konfliktelementet er så lige præcis dét nyhedskriterium, som det kan være sværest at lokalisere i dækningen af Obamas indsættelse, hvilket jo falder helt i tråd med Dayan og Katz definition på en mediebegivenhed.

Og det er så nok også her, at racespørgsmålet smuldrer i journalisternes hænder, da det bliver uforeneligt på en og samme tid at operere inden for mediebegivenhedens konfliktløse, ceremonielle hyldelse til autoriteterne, traditionen og ritualet og samtidigt fastholde fokus på de konfliktelementer, hele racespørgsmålet repræsenterer. Racespørgsmålet i USA kan i udgangspunktet netop anses som en række af f.eks. sociale, økonomiske og politiske konflikter knyttet til racebestemte grupperinger. Selvom det givet vis, som det ses af avisernes citater fra menige, sorte amerikanere, har stor symbolsk betydning, at USA nu har fået en sort præsident, så er de racebetingede konflikter på tværs af det amerikanske samfund vel næppe forduftet med indsættelsen af Obama?

Idet de centrale konfliktelementer i det historiske brud ved valget af en sort præsident forbigås af en konfliktsky mediedækning, så går meget af dampen af det historiske øjeblik. Det historiske bliver i stedet på mange punkter synonymt med *nyhed* eller et adjektiv, der skal forstærke de gængse nyhedskriterier. Vender man blikket mod den daglige journalistik, kan der netop også findes utallige ek-

---

61 Se f.eks. Kramhøft, 2000; Meilbye, 1996; Schultz, 2006.

sampler på, at vendingen *historisk* anvendes om nyhedsforstærker uden egentligt at beskæftige sig med fortid eller historie.

Historie som fri fakta

I analysen har jeg søgt efter, hvordan journalistikken gør brug af historien i den journalistiske nyhedspraksis, og et par signifikante træk træder frem. Den journalistiske historieskrivning opererer i udbredt grad med et historiebegreb, hvor historien er *entydig* og *sammenhængende*. Entydigheden udlæses af fraværet af forskellige fortolkninger af historien. Det er meget enslydende og autoritative udlægninger af amerikansk historie og den amerikanske præsidentrække, der fremskrives i journalistikken. Der er ingen antydninger af konflikt i fortolkningen af historien, og følgelig er der ingen alternative kilder, der gives taletid, hvilket ellers ville være gængs praksis i konfliktvinklet journalistik. Ja, historien er endog så entydig og letlæselig, at der slet ikke behøves kilder til den. På nær meget få undtagelser inddrager journalisterne ikke fagekspertes som historikere til at understøtte deres udlægninger af historiens gang og betydning. Ydermere gives der kun yderst sjældent indblik i, hvorfra journalisterne har deres oplysninger om historien. Ikke mindst de mange rekordlister over de bedste, værste og mest populære præsidenter gennem tiderne er helt blottede for kilder – skriftlige som mundtlige.

De selvsamme rekordlister bygger også på forestillingen om historien som sammenhængende og derved forudsigelig. Når journalisterne sammenstiller præsidenter, begivenheder, monumenter og ceremonier på tværs af flere århundrede i, så er det ud fra forestillingen om, at der er noget fælles og sammenligneligt til stede, der binder historien og præsidentrækken sammen. Selv når historien præsenterer sig selv i form af brud – som med Obama – så kan bruddet også inkluderes i den selv samme sammenhængende historie. Obama repræsenterer et brud men samtidigt en kontinuitet med præsidentrækken ved at blive skrevet ind i en udviklingslinje fra landsfaderen Lincoln.⁶² Samlende for den journalistiske brug af historiske referencer og målinger er, at disse først og fremmest er med til at genfortælle og legitimere det amerikanske præsidentembede som verdens mægtigste politiske post. Obama som normbryderen indoptages og indrangeres i denne frem for at præsentere et skred eller et brud.

---

62 En del af aviserne trækker også en anden historisk parallel til Obama, idet han lignes med Roosevelt, der – ligesom Obama – overtog embedet midt i en økonomisk krise.

Historie og det nationale

Spørgsmålet er nu, hvorfor det historiske får denne rolle i den journalistiske praksis? En del af forklaringen kan man genfinde i selve mediebegivenheden og dennes formkrav om fokus på tradition og fraværet af konfliktelementer. Men anskuet fra en journalistisk praksis, der ikke normalt ser det som sin opgave at hylde magtens logik, er det ikke indlysende, hvorfor dette skifte finder sted. De journalister, der dækkede indsættelsen, var jo ikke ugebladsjournalister med kongehuse og kendisser som stofområder, men avisernes fremmeste skribenter og erfarne korrespondenter, der har navigeret i den politiske journalistik i årevis. Hvorfor lod de konflikterne og kritikken ligge til fordel for en samstemmende hyldest af magtens embede, traditioner og ritualer?

Svaret er næppe entydigt, men en del af forklaringen kan måske findes ved at vende tilbage til spørgsmålet om journalistikkens afhængighed af samfundets herskende normer og værdier. Medieforskeren Daniel C. Hallin opererer med en model for tre forskellige journalistiske sfærer, der aktiveres til forskellig tid, afhængigt af graden af konsensus på samfundets politiske niveau.⁶³ Til hver sfære aktiverer journalistikken forskellige kriterier og standarder for den journalistiske praksis.

I *sfæren for konsensus* findes emner, der uimodsagt falder inden for samfundets herskende normer og værdier. Journalistikken ser ikke emnerne som omgæret af uenighed eller konflikt, hvorfor det følgelig ikke ses som journalistikkens opgave at præsentere forskellige eller modstridende synspunkter på emnet. Den herskende journalistiske regel, om at adskille holdninger fra nyheder, kan også suspenderes inden for denne sfære, hvorved journalister medvirker til at hylde og legitimere centrale værdier tilknyttet emnet.

I *sfæren for legitime modsætninger* finder man emner, som fra det politiske system selv betragtes som konfliktfyldte. Når sager først er blevet etableret som et emne, der er politisk uenighed om, behandles det journalistisk indenfor normerne for den objektive, uafhængige og kritiske journalistik, hvor begge sider af konflikten kommer til orde, hvor journalisternes egne holdninger renses ud og hvor journalistikken ser sin relation til det politiske system som kritisk vagthund.

Endelig kan visse emner falde indenfor *sfæren af det afvigende*, som i princippet er emner, handlinger og personer, der er i modstrid med samfundets bærende principper – altså modsætningen til sfæren for konsensus. Den journalistiske praksis, der aktiveres overfor disse emner, er meget langt fra idealerne om den objektive journalistik. Tværtimod ser journalistikken det som sin rolle at beskytte samfundet og dets grundlæggende værdier mod disse fænomener og meninger.

---

63 Hallin 1986; Hallin 1994.

Hallins pointe er, at der ikke er bestemte emner eller stofområder, der pr. definition hører til bestemte sfærer. Det afgørende er, hvordan den herskende politiske konsensus manifesterer sig. En stærk politisk konsensus om f.eks. et lands krigsdeltagelse⁶⁴ har en direkte afsmitning på de journalistiske arbejdsvilkår, idet der ikke vil være politiske kilder til at befolke begge sider af et konfliktelement. Hvis der ikke er nogle legitime politiske kilder til at indtage det modstridende argument, har journalistikken svært ved at opretholde kritik baseret på politisk konflikt og samtidigt hævde sig objektiv og upartisk.

I en nutidig dansk kontekst vil man kunne genfinde journalistik i sfæren for det afvigende i f.eks. fordømmelser af terrorisme, pædofile eller dæmoniserede diktatorer som Saddam Hussein.⁶⁵ Sfæren for legitime politiske uenigheder findes derimod mest markant i den politiske journalistik særligt ved valgkampe. Endelig finder man eksempler på journalistik, der opererer i sfæren for konsensus, ved dækningen af kongehusets mange festligheder.

I denne optik falder Obamas indsættelse i udbredt grad inden for sfæren for konsensus, og forklaringen kan man aflæse af B.T.'s førnævnte rubrik: "Obama forener folket". Modsat USA, hvor Obama jo langt fra blev enstemmigt valgt af den samlede amerikanske befolkning, men kun fik godt 53 % af de afgivende stemmer, så var der i Danmark bred enighed om, at Obama var det klart bedste valg. At han desuden blev valgt som den første sorte præsident synes kun at have styrket Obamas opbakningen i Danmark, jf. Foghs udtalelse om, at Obama var den amerikanske drøm.

Journalistisk set faldt Obamas indsættelse inden for sfæren af et entydigt dansk politisk konsensus. Præcist hvilke normer og værdier, der var enighed om at hylde ved denne indsættelse af et fremmed lands præsident, kan der sikkert gives mange udlægninger af. Kurrild Klitgaards beskrivelse af Obama som en blækklut, man kan indlæse hvad som helst i, er næppe helt skudt ved siden af. Et element er dog tydeligt. Den amerikanske historie og præsidentembedets indplacering heri blev et par dage i januar 2009 genstand for den samlede danske dagspresse interesse.

I medieforskningen er det omdiskuteret, hvilke medieeffekter der kan lokaliseres og om f.eks. det journalistiske verdensbillede er styrende for holdningsdannelsen, men den diskussion vil jeg ikke her bevæge mig ind på. Derimod er det mere oplagt at konstatere, at medierne fungerer som den redigerende magt, der via nyhedsudvælgelse har afgørende betydning for, *hvilke* emner vi skal mene noget om.⁶⁶ I januar 2009 var det enslydende svar fra danske aviser, at vor opmærksomhed skulle rette sig mod USA, hvor landets magthavere og magtens hi-

---

64 Hallins tese er netop udarbejdet i forbindelse med hans legendariske analyse af amerikanske mediers dækning af USA's deltagelse i Vietnam-krigen.

65 Se f.eks. Andersen & Jørndrup 2010.

66 Brink Lund 2004.

storik, tradition og ritualer var i fokus. Et ligeså enslydende budskab lå indlejret heri nemlig, at det var af overordentlig stor betydning, at danske journalister var til stede på første parket ved dette magtens ritual. At påberåbe det *historiske* i begivenheden styrkede både præsidentembedets og journalistikkens legitimitet.

Indsættelsesceremoniens karakter af rituel mediebegivenhed kan et langt stykke af vejen forklare den meget enslydende historiebrug, der præger de danske aviser. Men også ved mere klassiske nyhedsbegivenheder kan der identificeres en konsensus om en normbundet brug af historie. I et studie af danske avisers dækning af Det Arabiske Forår blev det klart, at journalistikken i udbredt grad beskrev begivenhederne i Tunesien og Egypten som en gentagelse af Østeuropas opgør med kommunismen i 1989.⁶⁷ Analogier til Berlinmurens fald og europæisk revolutionshistorie var helt dominerende i den journalistiske optik på Det Arabiske Forår. Også her – i beskrivelser af uventede, ja ligefrem revolutionære begivenheder – trækker journalistikken på en selvindlysende historieforståelse. Og også her medvirker påberåbelsen af historien til at legitimere såvel et bestemt syn på begivenhederne som den journalistiske praksis selv.

Bibliografi

- Andersen, Dorte, & Jørndrup, Hanne. 2010: Pressens præsidenter - fra Satan til Messias. Historie og journalistik som et mulighedsfelt. *Journalistica*, 2, 7-26.
- Anderson, Benedict. 1983: *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Bennett, W. Lance 1989: Toward a Theory of Press-State Relations in the United States. *Journal of Communication*, 40(2), 103-125.
- Billig, Michael. 1995: *Banal nationalism*. London ; Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Brink Lund, Anker. 2004: *Den redigerende magt – nyhedsinstitutionens politiske indflydelse*: Aarhus Universitetsforlag.
- Carey, James W. 1989: *Communication as culture : essays on media and society*. Boston: Unwin Hyman.
- Cottle, S. 2006: Mediatized rituals: beyond manufacturing consent. *Media Culture & Society*, 28(3), 411-+. doi: Doi 10.1177/0163443706062910
- Couldry, Nick. 2003: *Media Rituals - A Critical approach*. New York Routledge.
- Dayan, Daniel, & Katz, Elihu. 1992: *Media Events – The Live Broadcasting of History*: Harvard Univesity Press.
- Edy, J. A. 1999: Journalistic uses of collective memory. *Journal of Communication*, 49(2), 71-85. doi: 10.1111/j.1460-2466.1999.tb02794.x

- Gravengaard, Gitte. 2010: *Journalistisk i praksis – valg og fravalg af nyhedsiderne*: Samfundslitteratur.
- Hallin, Daniel C. 1986: *The "uncensored war": the media and Vietnam*. New York: Oxford University Press.
- Hallin, Daniel C. 1994: *We keep America on top of the world: television journalism and the public sphere*. London; New York: Routledge.
- Herman, Edward S., & Chomsky, Noam. 1988: *Manufacturing consent : the political economy of the mass media* (1st ed.). New York: Pantheon Books.
- <http://www.denstoredanske.dk/>. *Den Store Danske -Gyldendals åbne encyclopædi*.
- Jørndrup, Hanne. 2012: Journalism's Rewriting of History in Reporting the Arab Spring. *Global Media Journal – German Edition*, 1.
- Kramhøft, Peter. 2000: *Journalistik med omtanke*: Ajour.
- Meilbye, Mogens. 1996: *Journalistikken grundtrin – fra ide til artikel*: Ajour.
- Robinson, Piers. 2001: Theorizing the Influence of Media on World Politics. *European Journal of Communication*, 16(4), 523.
- Robinson, Piers. 2002: *The CNN effect: the myth of news, foreign policy, and intervention*. London; New York: Routledge.
- Schultz, Ida. 2006: *Bag nyhederne – Værdier, idealer og praksis*: Samfundslitteratur.
- Tuchman, G. 1972: Objectivity as Strategic Ritual – Examination of Newsmen's Notions of Objectivity. *American Journal of Sociology*, 77(4), 660-&.
- Tuchman, Gaye. 1978: Professionalism as an Agent of Legitimation. *Journal of Communication*, 2 (Spring 1978).
- Winfield, Betty Houchin, Friedman, Barbara, & Trisnadi, Vivara. (2001: History as the Metaphor through Which the Current World Is Viewed: British and American newspapers' uses of history following the 11 September 2001 terrorist attacks. *Journalism Studies*, 3(2), 289 - 300.
- Zelizer, Barbie. 1992: *Covering the body : the Kennedy assassination, the media, and the shaping of collective memory*. Chicago: University of Chicago Press.
- Zelizer, Barbie. 2007: On "Having Been There": "Eyewitnessing" as a Journalistic Key Word. [Article]. *Critical Studies in Media Communication*, 24(5), 408-428. doi: 10.1080/07393180701694614
- Zelizer, Barbie. 2008: Why memory's work on journalism does not reflect journalism's work on memory. *Memory Studies*, 1(1).

Avisartikler

B.T. (21/01/2009, s. 16). Obamas smutter.

B.T. (21/01/2009, s. 20). Obama forener folket.

- Berlingske-Tidende*. (20/01/2009, sek.2,s15)). Debat: Vejen ud af Det Hvide Hus.
- Berlingske-Tidende*. (21/01/2009, s.9). Fogh: Obama er den amerikanske drøm.
- Berlingske-Tidende*. (21/01/2009, s.13). ”Jeg, Barack Hussein Obama, sværger højtideligt...”.
- Berlingske-Tidende*. (21/01/2009, s.16). Drømmen blev til virkelighed.
- Berlingske-Tidende*. (21/01/2009, sek 2, s.15). Debat: Obamas tale til historiebøgerne.
- Ekstra-Bladet*. (20/01/2009, s. 18). Præsidentbolig: Obamas Hvide Hus.
- Ekstra-Bladet*. (21/01/2001, s.7). Skiftedag.
- Ekstra-Bladet*. (21/01/2009, s. 10). Washington rungede af jubel.
- Ekstra-Bladet*. (21/01/2009, s. 12). *Endelig skete det: Vores præsident*.
- Information*. (20/01/2009, s.2/3). Ledende artikel: Kan han?
- Information*. (20/01/2009, s.14). Bygningshistorie: USA’s første sorte præsident skal bo i et hus bygget af slaver.
- Information*. (20/01/2009, s.14/15). Dagligliv i Det Hvide Hus: En hverdag som ingen andre.
- Information*. (21/01/2009, s. 4/5). Magtskiftet i Washington gik overraskende stille af.
- Jyllands-Posten*. (19/01/2009, s. 10). Ved målet efter den lange rejse.
- Jyllands-Posten*. (21/01/2009, s.10). Alle tiders populære præsident.
- Jyllands-Posten*. (21/01/2009, s. 8). Forbilledet Lincoln.
- Jyllands-Posten*. (21/01/2009, s. 11). ...og alle tiders største folkefest.
- Jyllands-Posten*. (21/01/2009, s. 22). Kronik: En ny begyndelse for USA.
- Kristeligt-Dagblad*. (20/01/2009, s. 4). Hvad laver præsidenten?
- Kristeligt-Dagblad*. (20/01/2009, s. 5). Indsættelse i Lincolns ånd.
- Kristeligt-Dagblad*. (21/01/2009, s.1). Barack Obama indsat som USA’s 44.præsident.
- Kristeligt-Dagblad*. (21/01/2009, s. 5). Bush hjem til Texas.
- Politiken*. (20/01/2001, s.8). Magtskifte i USA.
- Politiken*. (20/01/2009, s. 9). Program for dagens indsættelse.
- Politiken*. (21/01/2009, s. 1). Et genfødt Amerika.
- B.T.* (21/01/2009, s.18). Obama satte livet på spil.
- Politiken*. (21/01/2009, s. 9). Obamas ord på linje med de bedste.

Journalism about an Announced Historical Moment - Danish Newspapers' Coverage of the Inauguration of President Obama

“We are just now witnessing an historical moment”; so exclaim the media from time to time. A statement which contains the expectation that we pause for a while and pay extra attention to the event, from which the historical moment arises. But what are these moments that claim the interest of their contemporaries as ‘historical’, how does journalism deal with these functions, and what may be the use of the invocation of history? The inauguration of President Obama as the 44th President of the United States in January 2009 was if anything heralded as an historical moment. When the journalistic practice surrounding this media event is analysed, it becomes clear that the invocation of the presence of history serves to underpin and legitimize the position of journalism as well as the tradition and authority of the social order, in which the historical moment is claimed to be played out.